

SLOVENSKI NAROD.

Ima vsak dan, izven ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogarske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Na Balkanu.

II

Stvari, kakor se razvijajo v grškem vprašanju, nas Slovane smejo z veliko zadovoljnostjo navdajati. Grki, katerim nij nič ostalo plemenitosti ónih Helenov, katerih zemljo t. bastardi zasedajo, a ki so povzeli sebično nprav Angležev in pokvarjenost modernih orientalov, so ob času rusko-turške vojne, ko so si vsi narodi na Balkanu branili svoje pravice proti bašibozukom, stali od daleč, gledali, včasih malo se sabljo zarožljali, in za to pa naposled zahtevali od Evrope priznanja s tem, da bi se jej razširilo ozemlje. Kakšne zasluge imajo Grki, da stavijo taka zahtevanja? Grki, kakor so zdaj v svojih mejah, niso nevarni Slovanstvu na Balkanu, ali nevarni bi postali, ko bi se jim meje razširile v Epir in Tesalijo. Ali tudi Anglija se boji prevelicega razširjenja grške države, ker potem bi jej Grška opasno konkurirala s trgovino svojo. Za to se je tudi Angleška vstopila za hrbet Turčije, katerej narekuje obnašanje napram Grškej. Naj tedaj tudi pišejo grške novine: „Vse, ali pa ničesa!“ naj se navdušujejo in pripravljajo za boj, koristni Grki od tega ne bodo imeli.

Berlinski kongres je nenaravno ločil Bolgare ta in onkraj Balkana, jednemu delu dal ime kneževina Bolgarija, drugemu pak vshodnja Rumelija. To zadnje je angleško dete. Bolgari na obeh straneh Balkana so sicer živo protestirali zoper tako razkosanje svoje dežele, ali berlinski kongres jim je kazal zmirom le na svoj ukaz: sic volo, sic jubeo, berlinski do govor. Diplomati v Berlinu meseca junija zbrani pa niso posvetovali se, kako bi se dalo osrečiti pobalkanske narode; ne, o tem nij

bilo govora. Ali cilj svoj so imeli, in ta je bil: razrušenje sanštefanskega miru, ki je objavljen ves neslovanski svet strahom napolnil. Posrečilo se jim je to delo, za zdaj samo, ali pa bode tudi za bodočnost trajno ostalo, o tem ne dvomimo samo mi. Balkan, ki loči zdaj brate Bolgare v kneževini in vshodnji Rumeliji, je le prisilna meja, in čez njega si bodo, možno da v ne dolgem času, bratje podali roko. Kneževina neodvisna Bolgarija se bode mogla zdaj krepko razvijati pod zaščito močnejše Rusije, na katero jedino se bode morala popolnoma nasloniti, ako hoče v obče političko in živeti tudi kot bolgarski narod. To je jedini pravi pot, po katerem si morejo Bolgari v kneževini svojo in osigurati bodočnost svojih bratov v vshodnji Rumeliji. Ta pot pak bode gotovo nastopil bolgarski knez Aleksander, kajti drugemu mu ne preostaje. Vpliv evropskih velevladij zapadnih, ki ga bodo hotele izvrševati na bodočnost in na notranjo upravo Bolgarske, bode se pokazal zmirom posreden samo, v določenem slučaju neškodljiv; ali ker bo ostala kneževina Bolgarska duševno tudi potém še v ruske oblasti, ko otide od tod ruski vojak, potem bi bil vsak možen poskus princa Battenbergskega, ako bi se hotel kdaj temu dejanskemu vplivu odtegniti, zanj nesrečnega izida.

Tako tudi mora biti. Slovanstvo, katero si je doslej zastoj iskalo veljave, mora si na Balkanu zbrati svoje moči, katerim bode Rusija potem kašipot. Daleč od Balkana se je sklepalo „berlinski dogovor“, in Slovani tam doli ne bodo zanj mnogo vprašali, kadar pride ugodni trenotek, da pokažejo, da živé in da hočejo samostalno živeti. Srbi, hrabri sokoli Čraogorc, Bolgari ta in onkraj Balkana, vsi

imajo jedne in iste interese, in vsi imajo jednega in istega sovraga, ob vztoku starega dušmanina Turčina, na zapadu še bolj zagrizenega Nemca. Kaj je tedaj naravnnejše nego tesna zveza duševna in dejanska teh slovanskih vztočnih državic mej seboj? Uže se žari zora boljše bodočnosti Slovanstvu po celem Evropi, povsod je pričel Slovan zmogovalno postopati sam s svojo lastno močjo, podirajoč vse opovire pred seboj, katere mu nevreden ljud stavi. Ali, da zasije tudi krasno solnce, treba, da pobalkanski Slovani uvidijo, da so močni le zjedinjeni, da razcepljeni ne morejo se uspešno boriti vsak za svoj obstanek, nego s časom morajo opešati proti združenim vnanjim napadom. Bodočno njih delovanje in političko postavljenje kaže se jim torej uže samo ob sebi.

H—a.

O ljudskem popisovanju v Bosni.

[Izv. dop.*]

V Kuprežu 15. julija.

Danas smo okončali popisovanje ljudstva, katero nam je dejalo mnogo dela. — Dovolite da popišem, kako se je vršila konskripcija. V prilogi Vam pošiljam tudi izpolnjen odtisek „popisnih arkov“ (aufnahmsbogen), da bode imeli natančnejši pojem o načinu popisovanja bosenskega stanovništva. Omeniti moram najprej, da pod Kuprež spada devet občin: 1. Vukovsko, 2. Ravno, 3. Rilič, 4. Vrila, 5. Otinovci, 6. Zloselo, 7. Blagaj, 8. Hrastičevo in 9. Kuprež grad. Število hiš je 936 v vseh občinah. Vsaka hiša ima svoj poseben „popisni arak“ in treba vsak takšen „arak“ pisati po dvakrat.

Lehko je dakle misliti, koliko posla smo

*) Iz privatnega pisma.

Listek.

Siegfrid Kaper.

V Kopru, junija. [Izv. dop.]

„Narodna pesen je podobna čistemu zrcalu, v katerem nam narod živo predstavlja vse misli svojega duha, vse bitke in vesele čute svojega srca, vse dogodke svojega življenja v zvišanem a lahko umljivem jeziku“. . . . nij čuda tedaj, da se nam je prikupila, ker posedamo v to, kar je lepega, vzvišenega in pravega, občutljivo srce! Lepa je naša pesen narodna in krasna jš pesen narodna, v obče slovanska! Nekako posebno priljubila pa se mi je pesen junaska, ki jo nahajam pri bratu našem, pri Srbu. V sorodu si je sicer naše slovensko narodno pesništvo s pesništvom drugih Slovanov in posebno s srbskim, a tudi razlika je tu velika. Tako je nam na pr. ravno malo junaskih pesni, — mimo tega, ko jih ima imenovano

narodno pesništvo mnogo in lepib. Mi slavimo posebno junake, ki se nam kažejo krotitelje in zmagovalce Turkov; pri nas se hrani spomin sledečim možem: Lamberg, Ravbar, Lavton in potem kralj Matijaž, Marko, Janko vojvoda in dr. Srbini pa opevajo dela mož, ki so po krvi njegovi in jih hrani narod v večnem spomenu, in ti so na pr.: Dušan, Vukasin, Lazar, Jug Bogdan, Marko, Miloš Obilić in dr. Srbska narodna pesen v jedinstvu z zgodovino srbsko buči in teče široko in ponosno, kot lepo vredjeni epos na čast in slavo narodnim junakom; naša pa je enaka hitrej, pretrganej romanci.

Kot prijatelju narodnega pesništva se mi je zadnja leta izvanredno prikupila knjiga, koje čitam in čitam, in se je načitati ne morem. Poprimi se je tudi ti, dragi bralec mojih skromnih vrstic, in prepričaj se bodeš, da so besede moje resnične! Podal sem to knjigo tekom let v čitanje mnogim prijateljem, omikanim in spadajočim raznim narodom, in vsakdor je

prehvaliti ne more. V dokaz besede rojenega Italijana, znanega veččaka na polju znanstvenem (g. G. vitez B.), ki mi piše o knjigi tej: „Ton und Inhalt der Gesänge sind so anziehend, dass man dem Drange nicht widerstehen kann, das Buch drei- viermal zu lesen. . .“

Naslov tej knjigi je: „Fürst Lazar, der Serbencar, nach serbischen Helden- gesängen“ von Siegfried Kaper. V prvi izdaji l. 1851. na Dunaji, v založbi F. Leo-ta; v drugi l. 1853. v Lipsiji. Posvečena je knjiga, ki obsega blizu 250 strani, knezu Mihajlu Obrenoviću, in hrani pravi cvet in zaklad jugoslovanske junaške poezije. Nij ga ljuda, kojemu bi bil enako prirojeni ženij, da si tako hitro živo in v lepej obliki omoči zgodovinske dogodke, kot je to ravno pri ponosnem Srbu. To pa, kar si osvoji, povečuje v vekov veke v prosto petej narodnej pesni!

Premišljeval sem o osodi moža, ki je v omenjeni knjigi, na podlogi srbskih narodnih, lepo dovršeno epiško pesen podal omikanemu

imeli od 15. m. m. do 15. t. m. kajti v enem meseci je moralo vse gotovo biti. Voditelj nam je bil stotnik posadke naše. Dne 15. m. m. smo pričeli z občno „Vukovsko“, dovršili smo jo dne 19. m. m. Cela občina ima 183 hiš št., prebivalci so vsi Srbi (zovejo se Ruščani). Imajo grško cerkev, ki je zidana in z deskami krita. Dušni pastir, ali, kakor mu pravijo, pop, je, se ve da, oženjen, ter ima sine, ki je tudi že pop. Zaamenitostij nijsem našel posebnih todi. Jedino pozornost sem imel na kulo (tvrđjavico), katera je služila Turkom za brambo in ob enem za kasarno. Notranji prostor je dovolj velik za pol bataljona — 3 do 400 mož. Mlinov je tukaj 34, a vsi majhen in samo z jednim kamenom.

Dne 20. junija smo pričeli popisavati občno Ravne s 124 hiš. št. Tudi tukajšnji prebivalci so pravoslavne vere. Cerkev nima. Kakih deset minut od vasi je soteska ali „defilé“, skozi katerega vodi cesta in kateremu pravijo „ravenska vrata“. V dolini, kakor tudi na višini, so znati gomile. Spomenski kameni so podobni „sarkofagom“, ter vidi se, da so zelo zapuščeni in že iz starodavnih časov. Višina teh kamenov je blizu do pol drugega metra, in tolika jim je tudi dolgost. Podobe na njih udolbene kažejo ostanke iz imenovane soteske staroslovanskih časov. Na zapadu tik so jasni sledovi, lepo delane ceste, katero imenujejo ljudje „rimska put“. Le malo je še znati, da je bila tu visoka stena, in kakor pripovedujejo stanovniki se vleče ta „pot“ še daleč v gozd.

Dne 25. m. m. smo pričeli z občno Rilič (76 hiš. št.). Prebivalci so po nekoliko katoliški kristijani po nekoliko Turki in Srbi. Posebnosti nij najti. Ljudje so jako zabiti. Nobedne cerkve niti mošeje nima. Tudi voda je tukaj zelo slaba. Nosili so nam jo ta dva dni, ko smo bili tam, dve uri daleč na konjih.

Dne 27. junija smo šli v Vrilo (88 hiš. št.). Kraj je zelo lep, in je po leti tu bivališče bogatih turških begov. Miralim Arif beg je sezidal tukaj majheno džamijo ali mošejo, katera mu je privatna lastnina. Hiše so po večem zidane, in imajo lepe sobane. Južno od Vrile se nahaja razvalina precej velike tvrđjave — na znožju hriba je majheno jezerce.

V tem kraju sem imel prvokrat čast biti pri obedu s svojim kapetanom v hiši ondotnega bega Sulejman Idrisbegovića. Razen mene je gosp. kapetan h kosilu vzel tudi kor-

porala, po rodu Kočevarja, in jednega žandarja. Se ve, da smo bili vsi jako radovedni, kakšno bode to turško kosilce — in v resnici tudi nij bilo brez vsega. Z nami so jedli tudi Sofija Ali Aga iz Kupreza, njega sin Mehmed Efendi, in Mandjuka Toson Aga (Efendija od nas nikdo drugače nij nazival nego „fassel-reiter“ — in videti je bilo, da se je nemškemu imenu skoraj privadil). Jedli smo imeli mnogo, le to mi je žal, da mi jih nij moči vseh po imeni popisati, ker sem nazivanja do cela pozabil. Gospod kapetan jih pač vé, kajti, kar nij prej vedel, kakó se imenuje, vpraševal je in si tedaj na papirček napisaval. Jedino, kar sem si zapomnil, je, da juhi pravijo „čorba“ in potvici jednakej močnejši jedi „pita“. Žlice rabijo le pri čorbi in so lesene — vse drugo se je s prosto roko ali s kruhom. Najprej je sluga prinesel „rakije“ in čorbo, potem pečeni jajec, pečenega jagnjeta z zeljem, sladke smetane (imenujejo jo „kajmak“). Med, moka, sladkor in jajca kuhano vse skupaj je bila žgancem podobna jed — potem smo pili tudi „pivo“ sicer slabo, a vendar užitno. In tako je zapored sledilo še več takih turških „paciarij“. Nihče nij mogel z apetitom jesti, vsakemu je po četrť ure ostajal grizljaj kakšne jedi v ustih, in brrr! — Kadar sem se spominjal turške babe, kuharice, hotelo mi je skoro slabo biti. Tovariša Kočevarja ne pozabim nigdar; takó se mu je gnjusilo, da se je siromaku vedno „vzdigovalo“, Turek ga je povpraševal: „gospodine zašto ne jedete?“ „Ne mogu više, komše, imam dosta“ je bil odgovor Kočevarjev, in vendar so ga le zopet posilili s kakim kosčekom. Ves ta obed je trajal dobro uro in zdelo se mi je, kakor bi bil privezan pri jedi. Hvaležen in zadovoljen sem bil, ko je naposled sluga prinesel v orijentalnej posodi vode, da se umijemo in za vsakega posebno brisalko. Omenjati mi je še, da pri kosilu nijmo imeli mize, temveč smo sedeli na sagu (tepihu) pri velikem krožniku od kostarja, na katerega so postavljali druge posode z jedili. Popoldne smo imeli samo črno kavo.

Dne 28. junija smo bili v Otinovcih. Katoliška cerkev je lesena. Tudi tukaj nas je „frater“ h kosilu povabil in pri njem sem na večer prvokrat, kar bivam v Bosni, na pirnatelj postelji ležal. Ko bi uže ne bil stenic vaju, teško bi bil spal, a takó sem izvrstno. Posle dveh dni smo jo v Zloselo od-

rinili. Tam imata za dušno blagostanje skrbeti dva fratra in tudi tam je cerkev čisto od lesa. O poludne smo pri njih kosili. Ker uže nij bilo več daleč od Kupreza, smo šli zvečera domov spat.

V treh dneh smo bili tukaj gotovi s popisovanjem in smo se vrnili nazaj domov, da si nekoliko opočijemo. — Dne 7. t. m. smo šli v Blagaj in Hrastičevo. Prebivalci so Srbi in katoliški kristijani. Cerkev nima.

V soboto dne 12. julija smo naposled doma v Kuprežu popisovali (109 hiš. št.). Tukaj so večinom vsi Turki, bogati begi. Džamijo imajo samo jedno, in še ta jim je bila konfiscirana, ker so Avstrijci v tleh pod deskami našli mnogo skritega streliva. Sedaj bivamo vojaci v tej džamiji, a nekoliko jih stanuje v „velikem hanu“; džamija je zidana in z deskami krita. V celem kupreškem okrožji je jedna jedina šola v Kuprežu, in še ta je mohamedanska, pod vodstvom Meškic Ibrahim Efendija. Tako se dakle zove naš učitelj (hodža). Razvalin nij, a vendar je Kuprež obdan z uže razpadlim zidom. Štiri kule (stolpi) še zdaj ponosno stojé na vsakem voglu grada. Potok, podoben trnovskeji „Gradašci“, na katerega bregih Kuprež leži, se imenuje „Karičevac“. Eraričnih poslopij nij drugih nego „konak“, v katerem biva naš stotnik K. in lejténant F. v prvem nadstropji; a pisarna mudirja (sodnika) je v spodnjem delu hiše, kjer sta tudi dva hambarja (shrambi), jeden za desetino (za žito itd.), a drugi za konfiscirano orožje.

Kar se splošno konskripcije ali popisovanja ljudstva tiče, bi nam bilo šlo vse bolje izpod rok, ako bi ljudje tako zarobljeni ne bili. Za starost drug drugega ne vedó nič. Še celo popje si ničesar ne notirajo. V Vukovskem nij mož vedel, kakó je ženi ime, a še menj, koliko so njegovi otroci stari. Res, da je bil navzoč tudi ondotni srbski pop, — a kaj je ta znal, koliko let ima ta ali ona njegovih ovčic? Na vprašanje naše je kar pristoje rekel: „Ma néznam, gospodine kapetane, ja ga nesem krstio i upisovali nésmo nikad novo rodjene djece v crkvenu knjigu.“ Sodili smo zatorej starost moških otrok po opisovanji roditeljev samih, n. pr. tako: „baš dvie ali tri godine se je Mujo rodio prije, da si nam ti (pop) dočó v selo itd. Takšnih neumnostij smo dovolj imeli, a vse bi še bilo, ko bi bili le imena znali. Marsikateri mož je

svetu, in pred ne dolgim sem poizvedel, da biva, ali bolje „v bolesti in telesni slabosti hira“ v Italiji. — Tedaj je Italijan? — Ne, mož, ki tako živo v duhu našem čuti, ki nam je tako krasne rapsodije zbral, biti mora Slovan! — in to je, a ne Jugoslovan, marveč Čeh, ki je tudi spisal knjigo: „das Böhmerland“.

Poizvedel sem, kdo da je, in kako čudna mu je bila od nekđaj osoda — a nij ga več mej živimi, in „domača zemlja“ še imela nij groba za njega!

Blagi mož Siegf. Kaper je 7. junija leta 1879. umrl v Pizi v Italiji. Rodil se je 21. marca 1821. v Šmihovu pri Pragi in je bil sin zelo izobraženega hebrejskega učitelja, ki ga je sam podučeval v nemščini, francoščini in italijansčini. Osnovno obraženje vdobil je v českej šoli. Po dovršenem gimnaziju je bil na modroslovnej fakulteti v Pragi in se je bavil posebno s pedagogiko. Upal je, da nastane profesorom v Rusiji, kar se mu nij posrečilo.

Mej tem je šel na Dunaj, da se izuči zdravništva. Potoval je kasneja leta mnogo, in to leta 1848. po Bosniji, Hercegovini, Dalmaciji; leta 1850. in 1851. po Slavoniji, Vojvodini, Bolgarskej, Moldavi; l. 1852. po Italiji in Nemčiji. Pred letom 1848. je bil nekaj časa zdravnik v gornj. Karlovcima; a na njega je odveč vpljivala revolucija, in njega je očaral pričetek vobodi, kar kaže v pesnih: „Befreite Lieder“. Leta 1854. se oženi s sestro pesnika Mavra Hartmana. Za letom 1859. se je radi bolezn nastanil v Italiji. Dela njegova, razen uže imenovanih, zanimiva vsacemu Slovanu in posebno prijatelju narodnega pesništva, so blizu sledeča: „Slavische Melodien“, 1844. — „Süd-slavische Wanderungen“, v Lipsiji, 1852. — „Gesänge der Serben“, v Lipsiji, 1852; — pripovedi: „Falk“ in „Vorleben eines Künstlers“. — „Skizzenbuch von der Save bis zum eisernen Thore“, — in drugo. Jezik, v kojem je pisal, bil je sicer nemški, — a duh pisavi, predmet slovanski.

Dolžnost nam je, da opozorimo na neumrla dela S Kaperjeva in da se moža tudi mej Slovenci spomnimo. Umrlému pa, ki hoče ostati v spominu našem, kličemo z besedo njegovo:

„Unberührt von Schwert und Brand und Aechtnis
Lebst du fort in der Geschlechter Gänge,
Einem nach dem Andern ein Vermächtnis!“

pl. K.

Janez Gradt. †

Dne 19. t. m. je umrl na Dunaji gospod Janéz Gradt, ravnatelj prve avstrijske stavbene šole na Dunaji zraven arhitekt in korespondent c. kr. komisije za ohranitev starinskih spomenov v Avstriji. Mož je naš slovenski rojak. Rodil se je v Jurjevem kloštru (Gairah) poleg Laškega trga na slovenskem Štajerskem. Zrnil je gimnazijo v Celji in tehniko v Gradci. — Kakor marsikateri, zapisalo je tudi njega leto 1848. na črno tablo. — Ali doma na humanitarnem in tehničnem ter

po pet minut promišljaj, kako da je njega soprogi ime. — O hišah samih sem uže pisal, kako slabe so, kar jih je kmetških, največ last kristijanskih in pravoslavni gospodarjev. Hlev, kuhinja in jedna soba, to je vse pod jednim slemenom (streho). Krog ognjišča leže otroci, in poleg njih ovce, koze itd. Skoro neverjetno se glasi, če tudi je res, da smo v Vukovskem našli gospodarja, ki je imel navzlic majhenej koči, vendar 52 oseb v njej — in vsi so si bili v rodu. Gospodar in soproga — prvi 96 let star, sta imela 9 sinov — prvih šest je bilo zopet oženjenih, in jeden uže vdovec, dva neoženjena — in 4 hčere — vse štiri neomožene. Gospodar je imel, poleg obile svoje družine, še tri brate v hiši — dva sta bila oženjena in jeden vdovec. Lehko je torej pomisliti, koliko je ljudij, ako imajo skraj vsi, kolikor je oženjenih in vdovcev najmanj po 3 otroke — a nekateri jih ima tudi več, in vsi ti ljudje jedo pri jednej mizi, od jedne sklede — to je: vsi delajo za jedno hišo, in vsi živé od jednega gospodarja — v omenjenem slučaji 96letnega starca. Opomeniti moram tudi, da se jih mnogo ženi s 14 — in moži z 12 leti.

Vsi kristijani in takó tudi pravoslavni nimajo svoje zemlje, da bi jo obdelovali, temveč vse zemljišče je imetje bogatih begov. Žalostno je tudi, kadar ti pripoveduje Bošnjak in ti kaže velik ploden svet, in toži, da vse, kar dela in pridelja, vse to nij njegovo, temveč ljutega Turčina. Bošnjak je le kmet (delavec) begov. Kadar spravi v jeseni, ako tudi neznan pridelek s polja domov, oddati ima „tretjino“ begu za zemljo, a „desetino“ državi za davek, in kaj mu potem ostane? Turčin je pak vselej lastnik zemlje, katero obdeluje drugi. Gotovo je to velika krivica. A kaj se hoče? Tolažiti se je treba tudi tukaj, kakor drugodi, z nadejo, da bode bodočnost ugodnejše razmere prinesla in se bode ustanovila enakopravnost, po kateri celó v mnogih bolj kultiviranih zemljah narodje često zastonj vpijejo. Da bi skoraj povsodi napočila takšna zlata doba!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 25. julija.

Potrjuje se, da bode **državni zbor** sklican početkom meseca septembra, potem pak bode prenehal svoje seje, ker bodo meseca oktobra deželni zbori sklicani.

muzikalnem polju, (slednje kot izvrsten igralec na glasoviru), kruba nij stradal. — Veliko je mož skusil, predno je prišel zadnjih deset let do stalnega zaslužka, veliko zgodovino ima za soboj.

Bil je nekda na Dunaji tajnik in duša komisije za ohranitev starinskih spomenov v Avstriji. V tem delu si je dosti zaslug za to stroko pridobil. Bil je na Dunaji znan kot jeden prvih poznavateljev starinskih spomenov. Hodil je pa tudi z veliko, in rečem lahko, z nenavadno omiko na delo. Zraven latinščine in grščine poznal je slovanska narečja in zraven nemščine govoril je angleški, francoski in italijanski, ne gledé tega, da je bil v evropskih glavnih literaturah doma. Prehobil je dosti sveta kot domač učitelj, še več pa kot starinoslovec. Iz teh ekskurzov prinesel je zmirom polno torbo risanj, katere je potem priobčeval. Posebno pa je odkril starinstvo po jugoslovanskih tleh. Nij tu pokopališča ali starejše cerkve, kjer on nij hodil s svojim svinčnikom.

O ministerskej krizi ne sliši se nič novega. „Tagesbote a. M.“ svetuje svojim prijateljem, osobito ministroma Chlumeckemu in Glaserju, naj prej ko mogoče izstopita iz ministerstva, ker v novem državnem zboru se ne bode moglo niti na pol „liberalne“ stranke osnovati.

Dozdanji predsednik deželne vlade v **Sarajevu**, dvorni svetovalec Rotky, je na lastno prošnjo odstavljen, a pride na njegovo mesto vladni svetovalec Karel pl. Sax.

Vnanje države.

Iz **Peterburga** se javlja 23. t. m., da pride glavni guverner Loris-Melikov v Peterburg, da bode carju o stanju stvari poročal. Car je z njim in njegovim delovanjem jako zadovoljen.

Turškej vladi sta zastopnika francoski in angleški povedala, da se ne zadovoljujeta s tem, ker jima je na pol oficijalno priposlala zadržaj egiptovskega investiturnega fermana, to mora ona storiti čisto uradno. Tudi zadržajem tega fermana niista zadovoljna, ker ta ne daje novemu vice-kralju vseh privilegij, katere je imel njegov prednik Ismail-paša.

O **angleško-zuluvskej** vojski v južnej Afriki pravi oficijalen telegram iz Capetowna: Ker Cetewayo nij hotel sprejeti angleških mirovni pogojev in je ukazal streljati na angleške vojake, prišla je angleška armada Zuluvljane dné 3. t. m. in jih popolnem pobila. Prestolno mesto zuluvljanskega kralja se je vzelo in razdejalo. Drug telegram lorda Chelmsforda opisuje: da je bilo v tej bitki udeleženih 20 000 Zuluvljanov, katere je vodil sam Cetewayo. Zuluvljanov da je padlo 1000, a Angležev le 10. Bolje bi bilo in verjetneje, ko bi Angleži dejali, da Zuluvov je padlo 2000, a samo jeden anglešk vojak si je nogo spahnil.

Rumunsko novo ministerstvo je sestavljeno. Ne Ghika, nego Bratiano je prevzel zopet predsedstvo v ministerstvu in postavil okolo sebe te le može: Boeresko, vnanje, Lecca, vojno, Sturdza, finance, Kogolmiceano, notranje, Stoiojan, sodstvo, Kreculesko, kultus.

V obeh zbornicah se je prečital program novega kabineta, v katerem pravi, da hoče izpolnjevati berlinski dogovor, ali pri tem ozirati se tudi na gospodarstvene in socijalne interese dežele; na dalje obeta program naturalizacijo vsem tujcem brez razločka veroizpovedanja. Po prečitani tega programa so se zbornice za mesec dni odložile s kneževskim dekretom, ki povdarja, da se naj poslanci in senatorji dogovoré s svojimi volilci; tudi novo ministerstvo mora stopiti v obravnave z vnanjimi vlastimi, da se judovsko vprašanje reši Evropi v zadovoljstvo, a ne na škodo Rumunskeje. — Judje v Rumunskjej bodo tedaj še morali zaviti se v plašč potrpljivosti.

Pred kazimi 8 leti dobil je vodstvo prve stavbene šole (Baugewerkschule) na Dunaji, in ta šola imela je ravnatelja v njem, kakoršen jej ne bo tako hitro kateri glede velike vsestranske omike. Umrl je komaj 47 let star.

V mlajših letih je tu in tam pod raznimi pseudonimi slovenske pesni priobčeval. Do zadnjega pa je bil pošteno slovenske srce in v družbi je kaj rad kozarec vzdignil: „meiner schönen, schönen wendischen heimat“.

Gradtovo delo pride v prvej vrsti Nemštvu v prid, po njem se ve da tudi drugim, ali ker je ta Sloven bil mož tako nenavadne omike, spojene z lepim talentom, zapisal sem o njem te črtice. Bil je mož, katerega nikdar nij bilo strah za kruh; če ne to, pa to, če ne tehnik, pa učitelj, saj je bil povsod za rabo in zraven ljub človek v obhoji. Ljub mu spomin v domačih hribih, katere je tako gorko ljubil.

V Krškem 22. julija 1879.

Dr. Karel Slanec.

Dogovarjanja mej **Nemčijo** in Rimom se bodo zopet pričela, in v Kissingen je uže prišel monakovski nuncij Masella. Piše se tudi, da bodo dogovori letos vspešnejši, nego so bili pred jednim letom.

Rektor in prorektor berlinskega vseučilišča in dva profesorja so bili pri odstavljenem ministru Falku, ter so se mu zahvalili za njegovo „svobodnostno“ vodstvo pruskega šolstva.

Dopisi.

Iz Reke 20. julija. [Izviren dopis.] Pa ne, da bi rekel, da zmešniave delam, ako pravim, da so izdajniki in drugi taki nenaravni ljudje, bodi si kateri koli in kjer koli, duševni boretje; to se pokazuje na njih samih prej ali slej, ako se s paznim očesom sledi njihovo početje in življenje.

Ravno taki so tudi naši madjaronje vsi od kraja kolikor jih je. Zadnje tri tedne boravil je tukaj neki Taljan „Bartolleti“. Ta „povsod poznán, nikjer doma“, zganjal je tudi kakor toliko njegovih gorkokrvnih bratov in sestrá onkraj naše Adrije, svoje solde s tem, da je razkazoval po svetu res silovito svojo moč. Tukaj je odprl v „teatro Riccotti“ svoje predstave. Kazal je 36 načinov metanja in klical, kakor v starem testamentu Goliat Izraelce, Rečane na korajžo, obetajoč 100 gld. ónemu, koji bi ga vrgel. Sline se pocede našim korenjskom osobito vrečenoscem; vsak se je čutil močnejšega, in kakor zmagovalci v olimpijskih igrah stopali so pred Bartoletija, ančes, jeden te bode uže. Ali to nij bilo tako lahko, kakor črevelj obuti.

Ei so se se ve da mislili, da so močnejši od družih, in so se še mej soboj prepirali in lasali, kateri ga bode prej premekastil, tega B. Ali nobeden nij bil niti za „jota subscriptum“ boljši od drugzega. Bartoleti jih je mettal ko mlade mačke, in si nabral s svojimi predstavami precej denarja. Óni pa so z dolgim nosom odšli, in fige v žepu stiskali in tlačili, ti reški junaci petokazice. B. je v kratkem zapustil Reko in šel u Spljet, kjer mu pa nij šlo tako gladko. Mej čistimi Slovani našel je korenjaka, ki ga je za stavo stotaka treščil ob tla, da se nij imel še več časa pretegnit. Requiescas, talijanski Goljat mej Dalmatinci. Mož je bil res da plečat in žilava trda kost, ali samo 4 stare črevlje visok, in v vsej madjaronskej Reki ga nij našel, ki bi mu bil kos.

Ta peščica madjaronov tukaj vleče kakor dereča reka vse za soboj — kar je „švigašvaga“ seveda, in Rečanje so vsi blaženi, zauzeti za magjarsko Pešto. Svojega poslanca v Pešti sprejemljejo z drago mestno godbo in divjimi „eljeni“, kar je vse hvale vredno, nečejo pa menda nikakor upoznati, da so vendar na slovenskih tleh. Žalostno pa je, ker tudi ne bodo hoteli upoznati tega, vsaj tako hitro ne — ker ne gledajo s svojimi, ampak menda s kurjimi očesi. Ali upajmo, kakor je bilo njega dni vse drugače, da se bode tudi v bodoče na bolje okrenilo za nas slovanske Primorce.

Jako se toži zdaj zaradi pomanjkanja dela, v nižjem stanu. Kar so uvedeni tako pogosto in skero na vsakem malo večem parobrodu vzdigovalni stroji, je res malo zaslužka pri tem za ljudi. Včasih je bilo treba nositi in nositi, da se je parobrod nakrcal polno, ali zdaj gre to vse brže, in v dveh dneh in še prej more parobrod priti in otiti. Zaradi slabega zaslužka prepeljali so se nekateri ita-

lijanski delavci preko morja — srečen jim pot!
— Ker je letos na pomlad deževje neobičajno dolgo trajalo, je sadje slabo obrodilo, posebno se niso obnesle smokve ali fige; tudi od vinske trte ni bilo pričakovati kot druga leta. Zato bo morda pa to, kar ga bô, boljše, in vinoplini Rečanje se bodo razdelili malo bolj pravilno po krčmah, kakor je to do zdaj bilo.

Šolsko leto na tukajšnjem gimnaziju konča se 24. t. m. malo prej kakor lani. Pismena matura je bila pretečeni teden, ustna pa bode 25. in 26. julija. Natančneje, kadar izvem.

Domače stvari.

— (Cesarjev dar.) Naš svetli vladar je iz svoje zasebne blagajnice poklonil deželanom na Štajerskem, katerim je mnogo škode naredila povodenj, in jim je polja toča pobila, deset tisoč forintov.

— (Iz Cerknice) se nam piše: Dne 23. t. m. se je pričelo kegljanje na dobitke, čegar čisti dohodek je namenjen tukajšnji šolski mladini. Dobitki so: 1 cekin, 3 gld. in 2 gld. v srebru in 1 šaljev dobitok. Serija velja 10 kr. Slovesno končanje in delitev dobitkov bode 10. avgusta t. l. K obilnej udeležbi tega blagega namena vabijo se vsi prijatelji šolske mladine.

Poslano.

Gospodu Lebanu v Lokvi!

Jaz za svojo osebo Vam nimam drugega odgovoriti, nego: čitajte „Olikanega Slovenca“, katerega se dobite pri „Matici slovenske“. In kadar se boste navadili gladekih manir, pridite zopet, a potem Vam hočem odgovoriti.

Franjo Hlavka,
odbornik „Glasbene Matice“.

Poslano.

Slavno uredništvo!

V Vašem cenjenem listu od 23. julija t. l. se nahaja pod šifro Dr. dopis, ki očitno gospodu dr. Glantschniggu osebnih maloverdnih namenov proti mojej osebi zaradi njegovega dopisa v „Cil. Ztg.“

Na to moram naznaniti, da sva g. dr. Glantschnigg in jaz tisti dogodjaj popolnem vredila mej soboj na tak način, da sem se jaz izjavil zadovoljnega. Jaz zatorej, ker hočem svojo poravnavo držati pošteno, moram javno izreči, da novi napad na g. dr. Glantschnigga zaradi najinega dogodjaja ni opravičen, kajti zaradi mojih osebnih zadev ne bi smel drugi pisati brez mojega dovoljenja, ker moram jaz sam vedeti, kako imam braniti svojo čast.

Z največjim spoštovanjem

Dr. Josip Serbec.

Umrli v Ljubljani.

V deželnej bolnici:

22. julija: Jarnij Lukančič, delavec, 66 let. — Janez Kopač, delavec, 56 let, vsled srčne napake.
23. junija: Anton Jama, delavec, 71 let, vsled hipertrophije.

Tuji.

24. julija:

Pri Slovci: Rebesch iz Gorice. — Hadjikosta iz Carigrada. — Bernardini iz Trsta. — Rosenber iz Dunaja. — Lahou iz Linca. — Bartl iz Gradca. — Hell iz Trsta.

Pri Matiču: Petters iz Dunaja. — Wurianek iz Celovca. — Negro iz Maribora. — Presburger, Rückauf iz Dunaja. — Kurzhaller iz Domžal.

Pri bavarskem dvoru: Perisutti iz Trsta. — Zalabak iz Raven.

Pri avstrijskem cesarju: Breyer iz Dunaja. Crobath, Roth iz Kočevja.

Umeteljne zobé in zobovja

postavlja, ne da bi bolelo in za žvečiti popolnoma pripravno, po najnovejšem umetniškem načinu, in zobne operacije izvršuje z omotenjem z gazom za smejanje (305—6)

zdravnik za zobé A. Paichel,
poleg Hradeckijevega mostu v 1. nadstropju.

Gospoštija Ribnik, pošta Metlika,
ima (326—2)

600 vedrov

rdečega in belega vina v ceno na prodaj.

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

Dunajska borza 25. julija.		
Enotni drž. dolg v bankovcih	66 gld.	80
Enotni drž. dolg v srebru	68	25
Zlata renta	78	75
1860 drž. posojilo	126	25
Akcije narodne banke	826	—
Kreditne akcije	270	90
London	115	75
Srebro	—	—
Napol.	9	20 1/2
C. kr. cekini	5	48
Državne marke	56	75

Krčmarjem!

V mestu Črnomlju prodava se dobrovoljno hiša — znana krčma — z obzidanim velikim dvoriščem, z zidanim in z opeko pokritim prostorim hlevom in z velikim vrtom. Ta krčma je praktična, ker je precej na roko voznikom, ki pridejo po novejši kočevske cesti v Črnomelj. Pogoji so jako ugodni, izvedo se pod adreso:
(308—3) Fr. Guštin v Metliki.

Adolf Eberl,
zaloga oljnatih barv, laka in firneža,
v Ljubljani, (335—1)
na Marijnem trgu, poleg frančiškanskega mostu.

Strelovode

najzanesljiveše s prišp. čnim rtom iz platine izdeluje podpisani

za zvonike, hiše, kozolce itd.,
ter je sam razpeljava. Podpisani opozorjuje pri tej priliki tudi, da ima poseben stroj, s katerim zamore vsak trenutek poskusiti, ali je napeljeni strelovod še dober ali že poškodovan, in torej hitre poprave potreben. Popravo prisrbi takoj, dobro in po nizkej ceni. Ako se terja, pozlati strelovodov rt z zlatom v ognju. (336—1)

Franč Kašperič,
v Mariboru, Allerheiligen-Gasse.

Le jedenkrat

podaje se tako ugodna prilika, da si za polovico prave cene omisli vsakdo izvrstno uro.

Velikanska razprodaja.

Politične razmere, ki so nastale v celem Evropi, zadele so tudi Svico; vsled teh razmer se je na stotine delavcev izselilo, tako da je obstanek tovarn jako dvomljiv. Tudi največja fabrika za ure, katero smo mi zastopali, se je zaprla začasno, ter nam je zaupala prodajo svojih ur. Te tako zovane žepne ure so najboljše ure celega sveta, kojih okrovi so izdelani iz najfinejšega srebrnega niklja, so izredno elegantno gravirani in giljoširani, ter so ameriškega sistema. Vsled neke vlastne konstrukcije ne more se taka ura nikdar pokvariti, pade lahko na tla, sme se stisniti, a vendar ura pri tem nič ne trpi.

Proti povzetju, ali vpošiljavi male svote, katera je pri vsakej baži ar zaznamovana, s katero je plačana le pridejana zlata double urna verižica, baržunasti etui, glavni ključ za ure in delavska plača, dobi vsakdo najfinejšo repasirano uro skoraj na polovico zastonj. Vse ure so natančno repasirane, ter garantujemo za vsako uro pet let.

V dokaz gotovega jamstva in stroge solidnosti, prevzemamo s tem dolžnost javno, da vsako nepristoječo uro nazaj vzememo, in z drugo zamenjamo.

Izpisek ur.

1000 komadov žepnih ur od ponarejenega zlata, umetno in čudovito izrezljane, najfinejšo regulovane, pri vsakej uri zlata double urna verižica, medaljon, baržunasti etui in glavni ključ; jeden komad le gl. 3.45.

1000 komadov remontoir žepnih ur, katere se pri kozici navijajo brez ključa, z dvojnim okrovom in kristalnim okrovom, izredno natančno regulovane; razen tega so tudi elektrogalvanično pozlačene, tako da jih nobeden zlatar ne more od pravo zlatih razločiti; z verižico, medaljonom itd. preje jeden komad gl. 25, zdaj le gl. 10.20.

1000 komadov krasnih ur na sidro (ankeruhr) od najtežjega srebrnega niklja, tekočih na 15 rubinih, z emailiranimi kazali, kazalom za trenutke in kristalnim ploščnatim steklom, natančno repasirane; preje jeden komad gl. 21, zdaj samo gl. 7.25.

1000 komadov mobilnih ur na valje (cylinder-uhr) v teških giljoširanih okrovih od srebrnega niklja, s kristalnim ploščnatim steklom, tekočih na 8 rubinih, fino repasirane, z verižico, medaljonom, in baržunastim etuijem, jeden komad preje gl. 15 zdaj le gl. 5.60

1000 komadov Washingtonskih ur na sidro od 18lotnega srebra, potrjene od c. k. denarnega urada, tekoče na 15 rubinih, elektrogalvanično pozlačene, da jih ne more nobeden strokovnjak ali zlatar od pravo zlatih razločiti; fino na trenutek regulovane in poskušene. Ten ur stal je preje jeden komad gl. 27, zdaj pa le gl. 11.40.

1000 komadov Washingtonskih remontoir žepnih ur, od pravega 13lotnega srebra odobrenega od c. k. denarnega urada, pod najstrožjim jamstvom na trenutek repasirane, s kolešjem od niklja in privilegiranim regulovanjem, tako da se ni treba teh ur nikdar popravljati. Pri vsakej uri da se zastonj tudi jedna zlata double urna verižica, medaljon, baržunasti etui in ključ; vsaka taka ura stala je preje 35 gl. zdaj pa samo gl. 16.

1000 komadov ur za dame od pravega zlata z 10 rubini, preje gl. 40, zdaj gl. 20.

1000 komadov remontoir ur od pravega zlata za gospode ali gospé, preje 100 gl. zdaj gl. 40.

650 komadov stenskih ur v najfinejšem emailiranem okviru z zvonilom, repasirane, preje jeden komad gl. 6, zdaj le gl. 2.75.

650 komadov ur z ropotcem, fino regulovane, dajo se rabiti tudi na pisalni mizi, preje gl. 12, zdaj le gl. 5.80.

650 komadov ur z majatnikom (pendeluhr) v fino izrezljanih gotičkih visokih omaricah, navijajo se vsakič osem dnij, fino na trenutek regulovane, lepe, in impozantne. Ker je taka ura po minolih 20 letih še dvakrat več vredna, naj bi jo imela vsaka družina, posebno ker se s tako uro soba olepša. Te ure stale so preje gl. 35, zdaj se dobi jeden komad za smešno nizko ceno gl. 15.75.

Pri naročilih za ure z majatnikom (pendeluhren) priloži naj se tudi mala svota.

Naslov: **Uhren-Ausverkauf**

(321—2)

von

Philipp Fromm, Uhrenfabrik,
Wien, Rothenthurmstrasse Nro. 9.

Lesnina in tisk „Narodne tiskarne“.